

De Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland en de Cultuur

door

MUSSERT

De Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland en de Cultuur

door

MUSSERT

Uitgave NENASU - Rotterdam

1. Inleiding.

Het is waarschijnlijk, dat er onder U zijn, die bij het hooren van de uitdrukking „volksche kunst" verwachten, dat ik heden zal trachten U aangenaam bezig te houden met het dichten van een roman over opgegraven potscherven, over teruggevonden runeteekens, over Volendammer-broeken en over klompdansen. Voor diegenen wier harten klopten van blijde verwachting over dit vooruitzicht, zal hetgeen ik te zeggen heb een teleurstelling zijn, want daarover zal ik geenszins spreken.

Alles in de wereld heeft een begin en een einde; eeuwig leven is hier op aarde niets en niemand beschoren. Er zijn zaken die geleefd hebben en dood zijn; er zijn zaken die bezig zijn te sterven en waarvan men hoogstens den stervenstijd kan verlengen. Wil dit zeggen, dat men daarvan geen kennis moet nemen; dat het niet de moeite waard is om zich in het grijs verleden te verdiepen? Geenszins. Kennis omtrent datgene wat eenmaal door onze voorgeslachten is gewrocht, is meer dan een liefhebberij, het is versterking van het fundament van ons leven, het is eeredienst aan het volk in ver verleden. Er is echter niemand onder ons, die bewondering heeft gekregen voor de Egyptenaren van heden, nadat hij de schatten heeft gezien die uit het graf van Toet-anch-Amon zijn te voorschijn gebracht. Wij weten, de Egyptenaren van heden zijn zoo gansch anders dan het Egyptische volk van duizenden jaren her. De geest, die daar eenmaal heerschte is dood en dus niet meer tot leven te wekken.

Ziet, daar komt het op aan: de geest waaruit een volk leeft. Ons volk is een Germaansch volk en waarlijk niet het minste. Hebben wij geloof in de scheppingskracht van ons Volk? Is de scheppingskracht van ons Volk, die eens, slechts enkele

honderden jaren geleden, zoo ontzaglijk groot was, is die kracht bezig te sterven, ja of neen? Zoo het ja is, dan heeft ons land in de toekomst slechts behoefte aan musea en laten wij die dan snel bouwen, voordat wij ook dat niet meer kunnen. Zoo het neen is, zoo dus de scheppingskracht niet stervende is, doch slechts onderdrukt en geknecht, ontworteld en uit elkander geslagen, dan is het zeker ook onze taak musea te bouwen om hetgeen geweest is van de oudste tijden af te bewaren en den volke te toonen om er leering uit te trekken, maar daarnaast de voorwaarden te scheppen, opdat nieuwe kunst zal opbloeien uit de oude niet vergane scheppingskracht van het Nederlandsche volk. Die kunst zal dan de volksche kunst in het Nederland zijn der naaste toekomst.
Welnu, mijne volksgenooten, ik geloof aan de zending van het Germaansche ras als het krachtigste dragende element van het nieuwe Europa, ik geloof aan de mogelijkheid, dat het Nederlandsche volk, als deel van dit Germaansche ras, tot nieuwen ongekenden bloei zal geraken, ik geloof, dat de scheppingskracht van het Nederlandsche volk ongebroken is. Daarom is het mij een eer en een voorrecht als zoon van dit volk daarvoor te mogen strijden en, waar noodig, te lijden. Op ons rust de verantwoordelijkheid om, staande te midden van de grootste revolutie van alle tijden, de grondslagen voor dien nieuwen opbloei te leggen, de koers te wijzen, die gezeild zal moeten worden. Daarover zal ik heden met U spreken.

2. Aan den aanvang van een nieuw tijdvak.

Wanneer wij de geschiedenis der Germaansche volkeren overzien, voor zoover wij er voldoende kennis van dragen om daaruit leering te trekken voor onze toekomst, dan zijn er, wanneer wij van de grijze oudheid afzien, eigenlijk slechts twee perioden te onderscheiden, n.l. de periode van de Middeleeuwen in den meest uitgebreiden zin des woords, n.l. van 500 tot 1500, en de tweede periode van 1500 tot heden. Deze tweede periode loopt nu af en een derde periode is aanstaande. Wij aanschouwen de geboorte daarvan. De eerste periode van 500—1500, dat duizendjarig Rijk, kenmerkte zich door gebondenheid, de gebondenheid aan de toenmaals het kerkelijk en maatschappelijk leven beheerschende Roomsch-Katholieke

kerk. Het is mijn taak niet aan U een uitvoerig beeld te geven van deze Middeleeuwen. Een korte schets slechts:
Karel de Groote had in ongeveer 800 door verovering van groote gebieden buiten het Frankische Rijk, het Christendom en de Christelijke cultuur met geweld over Noord-West Europa uitgebreid. Na het uiteenvallen van dit groote Frankische Rijk en door de ondermijning van de macht van keizers en koningen door het leenstelsel, waardoor de landsheeren (de graven, hertogen, enz.) de eigenlijke machthebbers waren in de Staten, waren die Staten zelf geen grootmachten, die krachtig naar buiten konden optreden. De eenige overkoepelende macht was de R.K. Kerk, die in haar taal (het Latijn) en in haar ritus een eenheid schiep en bleef bewaren, waardoor het Middeleeuwsche leven in groote trekken eenzelfde *stijl* vertoont, ondanks typische landelijke of plaatselijke verschillen. Denk aan den Romaanschen kerkstijl, die in Duitschland overheerschte en aan de latere Gothiek die in Frankrijk bloeide. Die koepel, die de Kerk over de geheele samenleving welfde, die stijl van leven, de indeeling in maatschappelijke standen, die tevens staatsorganen waren (de „standen" of „staten") de katholieke levensovertuiging en levensinhoud, de bloeiende handwerkkunst, waardoor de arbeider niet een verlengstuk der machine, maar een denkend en zelfstandig scheppend vakman en zelfs vaak een groot kunstenaar in zijn vak was, het Gilde-onderwijs, de traditioneele levensgewoonten en kleeding, dit alles toovert voor onzen geest in onze herinnering een wereld, waarin een schoone schijn heerschte, waardoor het een lust geweest moet zijn om te leven. Deze wereld was hevig romantisch, niet alleen het leven van den ridder, maar ook dat van den geestelijke, van den kluizenaar, van de non en .... van den handwerker.
Om het begrip van den middeleeuwschen stijl aan een voorbeeld duidelijk te maken, kan men denken aan den bouw van een Gothische kathedraal. Deze ontstond door samenwerking van tal van vaklieden, die ieder voor zich bezield waren met de idée van de kathedraal in haar geheel. Elke werkman, die deze hielp bouwen, was niet alleen vakman, maar tevens kunstenaar, hij werd gedragen door den geest van zijn volk en door de cultuur van zijn tijd. Binnen de grenzen van deze gebondenheid verrichtte hij zijn steenhouwerswerk in vrijheid en betrekkelijke zelfstandigheid. In de betrekkelijk vrije

keuze van zijn ornamenthiek, die hij beitelde en waarbij hij zijn eigen fantasie kon laten spelen, ontstond er toch een volstrekt harmonisch geheel, een schoonheid, die nimmer overtroffen is. Hier hebben wij een der duidelijkste en zuiverste voorbeelden van hetgeen echte stijl, gedragen door een alle volksgenooten verbindende idee, heeft vermogen te scheppen. Maar werkelijke vroomheid verwordde tot uiterlijken vormendienst, ontaardde in het koopen van aflaat. Vooral de Germanen, ernstig en waarheidslievend als dit ras naar zijn aard is, ergerden zich daaraan in het bijzonder, al is ook de Italiaan Savonarola niet te vergeten.
De diepte van het Germaansche gemoed verzette zich tegen de uiterlijkheid van den vormendienst, waar achter geen werkelijk diep religieus gevoel meer aanwezig was, doch integendeel een poel van verderf schuil ging. Zij, die hervormers van de Katholieke Kerk wilden zijn, werden de grondvesters van nieuwe kerken tegen hun oorspronkelijke bedoeling in. Tevens was de macht van het Duitsche Rijk, door het doorwerken van het leenstelsel volkomen uitgehold en een schijnmacht geworden. Karel V, de laatste Middeleeuwsche keizer, verzette zich tegen de hervorming van de kerk en liet zich daardoor de kans ontgaan om het Duitsche Rijk tot nieuwe macht te brengen.
Ook in de maatschappelijke vormen van het middeleeuwsche leven was ontbinding opgetreden. De „standen", die in de Middeleeuwen beroepsstanden waren geweest, (b.v. de ridders waren ruiters en soldaten, de geestelijken waren de geleerden, de poorters waren kooplieden en handwerkers, de boeren waren landbouwers — vorm en inhoud dekten elkaar dus — m.a.w. de standen waren klassiek) waren verworden tot geboortestanden. Het verschijnsel van afgeleefdheid, van ontbinding, van verval was, wat het standsverschil betreft, dus reeds eeuwen lang aan den gang eer de Fransche revolutie later aan het standsverschil ook formeel een einde maakte.
Van ongeveer 1500 tot in onze dagen is het eigenlijk één tijdperk, n.l. dat van het losknoopen van den band die gedurende duizend jaren de geheele cultuur omwikkeld had: de christelijke katholieke idee. En het is tevens het losknoopen van allerlei vormen van traditie, gewoonte, recht, staatsorganisatie, cultuur enz. De wetenschap maakt zich los van de groote macht der Katholieke en der Hervormde Kerk. Denk

hier te lande aan Simon Stevin, Huygens enz. De kunst wordt individualistisch en komt daarbij in de zestiende en de zeventiende eeuw hier te lande op een zeer hoog peil, gevoed als zij werd door een krachtige, naar staatkundige en economische expansie overzee strevend en daardoor welvarend volk. In de achttiende eeuw verloopt zij in samenhang met die van geheel West-Europa in Barok en Rococo.
Het kapitalisme wordt meer en meer overheerschend en meer en meer volksuitbuitend. Van mercantiel kapitalisme komt het tot industrieel kapitalisme en ten slotte tot universeel kapitalisme.
De Fransche revolutie baart Napoleon en Napoleon draagt het democratische liberalisme over geheel Europa. Wel beschouwd is dit liberalisme eigenlijk het eindresultaat, waartoe het ontbindingsproces van de Middeleeuwsche cultuur geleid heeft. Wij zullen niet zoo dwaas zijn te ontkennen, dat ook in de stijllooze liberale negentiende eeuw groote kunstenaars hebben geleefd. Zie de Fransche schilderschool van Barbizon, of de Haagsche school (de Marissen, enz.), denk aan de groote componisten als Mozart, Beethoven, Schubert, Berlioz, Wagner, de Bussy, enz. Beluister een dichter als Kloos, die in zijn jonge jaren verzen geschreven heeft die tot het zuiverste van de wereldpoëzie behooren. Herinner U het proza van Van Deyssel, dat nergens in zeggenschap, fijnheid van taal of virtuositeit overtroffen is, enz. Maar vergeet dan niet, dan dit alles buiten het volk omging. Slechts enkelen konden ervan genieten.
De samenhang in haar geheel verwordde meer en meer tot een stijllooze ongebondenheid, die tot volkomen willekeur ontaardde en in belachelijkheid te gronde ging door het gedoe van charlatans en zielszieken, die de kunst via kubisme en futurisme de luiers van het dadaïsme ombonden.
In de bouwkunst werden klompen van gewapend beton neergekwakt zonder eenig besef van lijn of verhouding. Tomatenkassen werden opgestapeld vijf hoog en men noemde dien stapel een beursgebouw. De beeldende kunsten fabriekten wangedrochten. Zelfs waren er uitingen van moderne componisten die niets meer waren dan op intellectueele wijze in elkaar geschroefde bizarre wanklanken. Werkelijk groot tooneel werd meer en meer zeldzaam; eindeloos geklets over onzinnige zielsproblemen kwamen er voor in de plaats. Zoo

was alles eigenlijk al reeds vóór den wereldoorlog van 1914—1918 kapot gemaakt, uit elkander gescheurd, dood geloopen en dus ten prooi. Ten prooi aan het super-kapitalisme; ten prooi aan het communisme. Het cultuurlooze tijdperk leek aanstaande, ja onafwendbaar.
Het is de historische roeping van het nationaal-socialisme en het fascisme om dezen dreigenden ondergang af te wenden en den grondslag te leggen voor een nieuwe periode in het leven der Europeesche volkeren, waarvan niemand kan zeggen of zij vijf of tien eeuwen zal duren, maar waarvan wij nu reeds weten, dat zij het *tijdperk zal zijn van de volksche cultuur*.

3. De grondslagen voor het nieuwe tijdperk.

De ondergang van het tweede tijdperk bergt in zich de belofte van het ontluiken van het derde tijdperk, mits wij de teekenen des tijds verstaan, mits wij leering trekken uit het verleden en weten hoe wij de orde moeten herstellen.
Ik ben ingenieur in hart en nieren, dus bouwer, die het orde scheppen in het bloed zit. De orde zal hersteld worden door de natuurlijke verbindingen te herstellen, de kapot geslagen levenskringen in beteren vorm op te bouwen.
Het volk moet zijn gebondenheid aan zijn ras en aan zijn bodem weer bewust worden, het moet zich op natuurlijke wijze organiseeren, het moet zijn rechten en zijn plichten leeren kennen, het moet in harmonie en eensgezindheid zijn bedrijfs- en gemeenschapsleven weer inrichten. Zijn denken en handelen moeten zich richten naar de wetten der Schepping. Dan zal ontstaan die vrijheid in gebondenheid, die noodig is om tot den nieuwen stijl te geraken, geboren uit de volksziel. Volgens dezen nieuwen stijl zal een volkscultuur ontstaan, die tot volksverheffing leidt. Cultuur, die niet tot volksverheffing leidt, mist haar doel.
Zoo gezien is het van groote waarde, indien wij ons verdiepen in de cultuur-uitingen onzer voorgeslachten. Wij mogen de uitingen uit het grijs verleden, die ook nu nog spreken in symbolen niet zien als historische merkwaardigheden. Wij moeten de monumenten die tot ons spreken van de grootheid der Middeleeuwen, niet zien als welkome bouwwerken tot

verfraaiing van ons stedeschoon. Wij moeten in de cultuuruitingen der laatste eeuwen geen voorwerpen zien, welke het vreemdelingenverkeer bevorderen. Zij zijn voor ons de uitingen van den geest van ons voorgeslacht, ja dikwijls het allerbeste, het allerhoogste wat de voorgeslachten hebben gewrocht en droefheid en ergernis vervullen ons, wanneer wij ons rekenschap geven van het vele goede en grootsche, dat in den loop der eeuwen uit wanbegrip of vandalisme te gronde is gegaan. Ons bewust te worden van onzen eigen aard, ons bewust te worden van den geest die door de eeuwen heen tot ons is gekomen, nu in ons leeft door hetzelfde oude bloed, dat van vader op zoon is overgevloeid als door een nooit afgebroken bedding, dat is het eerst noodzakelijke. Het onwrikbare geloof, dat die geest weer tot groote dingen in staat is, mits de juiste voorwaarden daarvoor geschapen worden, is het volgende noodzakelijke. Dit geloof versterkt den levenswil der natie en stuwt naar steeds krachtiger dadendrang, gericht op het voortbestaan, het welzijn, de verheffing van ons volk.

Het opbouwen van nieuwe levenskringen in overeenstemming met den Germaanschen aard is de volgende noodzakelijkheid om tot wederopstanding te geraken. De nieuwe staatkundige en maatschappelijke opbouw in nationaal-socialistischen en fascistischen zin teekent zich reeds af. Van groot naar klein onderscheiden wij het volgende.

Er is ontwakend een Europeesch bewustzijn, een Europeesch verantwoordelijkheidsbesef, dat volkomen zoek was en dat tot vernietiging van het aanzien en de macht van Europa in ieder ander werelddeel leidde.

In het Noordelijk deel van Europa is groeiend het Germaansch bewustzijn, het besef van de Germaansche lotsverbondenheid, de overtuiging dat het noodzakelijk is, dat de Germaansche volkeren elkander leeren verstaan en begrijpen en dat binnen de Germaansche levensruimte de volkeren slechts in vrijheid kunnen leven en hun toekomst verzekeren wanneer zij militair en economisch samenwerken onder doelbewuste leiding.

In den Nederlandschen Staat, die een Germaansche nationaal-socialistische Staat zal zijn, zullen gewesten tot nieuwen opbloei komen. De verscheidenheid van aard tusschen het Westen (Holland en Zeeland), het Noorden (Friesland, Groningen en Drenthe), het Oosten (Overijssel en Gelderland)

en het Zuiden (Brabant en Limburg), deze verscheidenheid zal niet doodgedrukt worden, maar als natuurlijke geaardheid tot haar recht komen en gerespecteerd worden.
Binnen de gewesten zullen streken, dorpen, steden ieder hun eigen karakter dragen. Een rijke verscheidenheid; geen eenvormige grauwe massa. Geen hooger organisme zal het lagere meer ontnemen dan strikt noodig is, want ieder hooger organisme draagt verantwoordelijkheid voor de bestaansmogelijkheid van het lagere. Geen lagere zal de autoriteit van het hoogere ontkennen, wetende, dat die ontkenning zou leiden tot ontbinding, tot vergaan. Zoo zal dus staatkundige en natuurlijke orde hersteld worden, in tegenstelling tot imperialisme en absolutisme.
Maatschappelijk zal de orde hersteld worden door de instelling van levenskringen, corporatiën, kamers, gilden of hoe zij verder ook genoemd zullen worden. Het behoort tot de voornaamste plichten van de waarlijke leiders van het volk om hun beschermende hand uit te strekken over de levenskringen, welke zij ontdekken of welke zij hebben op te richten, waar zij ontwricht of vernietigd zijn. Want deze levenskringen zijn de bescherming van het volk tegen kapitalisme en marxisme, die beide ten slotte leiden tot slavernij.
Denk daarom niet, dat als kapitalisme en communisme militair verslagen zullen zijn, zij geen gevaar meer zullen opleveren. Reeds nu openbaren zich de eerste verschijnselen van den kwaden geest, die achter nieuwe vermomming, gebruik makend van nieuwe termen, het oude verderfelijke werk wil voortzetten.
Rassenleer en volkenkunde, bloed en bodem zijn waarden, die de nieuwe orde mede moeten helpen tot stand brengen. De geest van het marxisme, die God heeft ontkend, die zijn kracht vond in het afbreken en het hoonen van het religieuze leven van ons volk, probeert zich hiervan meester te maken, om daardoor den ouden haat in nieuwen vorm uit te stooten tegen al wat heilig en edel is.
Ordening van de volkshuishouding, een noodzakelijke voorwaarde voor volkswelvaart, kan gebruikt worden om het kapitalisme nog meedoogenloozer te doen heerschen dan in het liberale stelsel van ieder voor zich. Staatsabsolutisme en ondermijning van den godsdienstzin zijn de beste middelen om het superkapitalisme der groote trusts te doen heerschen

en het marxisme onder nieuwen naam in te voeren. Nooit mogen wij nalaten op onze hoede te zijn.
De natuurlijke bindingen in Staat en Maatschappij te herstellen is orde scheppen, is het vormen van een harmonische samenleving, waarin de enkeling zich gebonden weet aan zijn ras, aan zijn volk, aan zijn bodem, maar daardoor de ware vrijheid verlangt, die noodig is om scheppend te werken.
Zoo zal een nieuwe stijl ontstaan, de uiterlijke vorm van de innerlijke gebondenheid. Deze nieuwe stijl der volksche gebondenheid zal voor eeuwen richtsnoer zijn voor de cultuur en haar tot ongekende bloei brengen. Wil het nieuwe tijdperk der volksche cultuur aan haar roeping beantwoorden, dan zal het moeten staan in het teeken van de vrijheid in gebondenheid. Het is onze taak daarvoor de grondslagen te leggen, nu reeds in dezen tijd. Daarover wil ik nu nog tot U spreken.
Er is daarbij duidelijk te onderscheiden het bewaren van het oude cultuurgoed, dat tot ons gekomen is en het leggen van hechte fundamenten voor het nieuwe dat komen gaat.

4. Het bewaren van de oude cultuurgoederen.

Het klinkt voor velen wellicht wat vreemd als ik sprekende over het bewaren der oude cultuurgoederen aanvang met de liefde tot den bodem. Toch is dit het juiste begin, want nergens spreekt de ziel van een volk sterker uit dan uit hetgeen het uit zijn bodem maakt. Een deel van ons land is uit de zee opgevischt; hetgeen eenig is in de wereld. Waar Hollanders water zien, denken zij aan droogmaken en waar zij droogten aantreffen, willen zij kanalen graven. Terecht kunnen wij Nederlanders er trotsch op zijn wat wij van het landschap gemaakt hebben en waar de Nederlander op aarde verblijft, al ligt er de halve wereld tusschen, hij zal altijd denken aan zijn duinen, zijn velden, zijn heide, zijn kanalen, zijn grachten, zijn akkers en landouwen, zijn plassen en meren, zijn rivieren en zijn uiterwaarden. Het Hollandsche landschap in zijn schoonheid te behouden is het beginsel van alle wijsheid voor de volksche cultuur. De liefde tot den bodem is ons ingeschapen en daarom ook is het zoo uiterst noodzakelijk dat het nieuwe regiem zijn taak begint. In de laatste eeuw is reeds zoo ontzaggelijk veel

schoonheid verloren gegaan; de automobiel heeft het mogelijk gemaakt zooveel gebouwen op te richten, waar nimmer gebouwd had mogen worden, dat het hoog tijd wordt dat het volksbelang, het algemeen belang, zal praevaleeren boven het persoonlijk belang. Het Gooi is voor een belangrijk deel vernield; de Veluwe is bezig te verdwijnen; de plassen worden geëxploiteerd door huisjesmelkers in statiejassen; de oude buitens worden afgebrokkeld door Joodsche belastingwetten; boerderijen worden gebouwd door stadsarchitecten; molens worden ontdaan van hun wieken. Ik weet hoe in de afgeloopen tientallen jaren door vele hoogstaande, idealistische mannen gedaan is wat in hun vermogen was om te redden wat te redden viel. Als waterstaatsingenieur heb ik hun zwoegen van nabij gezien en hen geholpen waar ik kon. Maar bijna alles stuitte af op het kapitalistisch-democratisch systeem en het is nog te verwonderen, dat behouden gebleven is, wat wij nu nog hebben. Het wordt een slechte tijd voor diegenen, die de natuur, ons landschapsschoon willen opofferen aan winstbejag. Het wordt een heerlijke tijd voor de vrienden van onze molens, ons landschapsschoon, onze grachten, onze monumenten. Aan hen, die liefde daarvoor hebben, zal het behoud daarvan worden opgedragen. Heemschut zal straks een machtige organisatie zijn in de Nederlanden. Ieder gewest, iedere streek, iedere stad en ieder dorp zal daartoe bijdragen.
Wat de monumenten betreft; niets mag meer verloren gaan. Te veel, veel te veel is reeds verloren. Veere, eens tot de schoonste onzer steden behoorend, in den aanvang der 19de eeuw nog vol pracht, is volledig ten gronde gericht. Het juweeltje van het stadhuis staat te midden van 19de eeuwsche afbraak; zooals in Middelburg het stadhuis stond in een omgeving haar volkomen onwaardig. Over 20 jaar moeten de monumenten zijn hersteld en veilig gesteld. Geen schendende hand zal er zich meer naar uitstrekken.
Onze musea bergen schatten; maar het volk weet er nauwelijks van. Hoevele tientallen, of zijn het honderdtallen millioenen, zijn in de laatste 50 jaren uitgegeven om op de belangrijkste plaatsen der steden broekenpaleizen en bankiersgebouwen neer te zetten? Er was geen geld voor musea, noch voor burgerzalen, noch voor gildenhuizen, noch voor artistieke centra! Er was geld met millioenen om paleizen te bouwen waar sokken verkocht worden en middagjurkjes. Paleizen

om geld te wisselen en effecten te koopen. Ook dat verandert. De kunstschatten zullen geopenbaard worden, het volk zal getoond worden wat schoonheid is en wat prullen zijn en het zal weten van den eenvoud, de soberheid, de doelmatigheid, en daardoor van de schoonheid van interieur van vroeger. De liefde tot den bodem, de verbondenheid aan de voorgeslachten, zij zullen den besten grondslag vormen voor de wederopstanding van volksche kunst in de Nederlanden. Voor zoover de levenskringen ontbreken, die deze taak kunnen vervullen, zullen zij worden opgericht en van de noodige volmachten voorzien om haar roeping te vervullen. Voor zoover zij bestaan, zullen zij worden versterkt opdat zij beter haar taak zullen kunnen uitoefenen.
Onmiddellijk hierbij aansluitend is de liefde voor onze taal, het zuiver leeren schrijven en spreken, het ontdoen van de taal van bastaarden. Onze taalgeleerden, onze schrijvers en dichters, hun roeping is het daarin voor te gaan, zoo noodig voor te schrijven wat er gedaan moet worden. Het is een ongehoord schandaal dat een politiekeling, die een blauwe Maandag de rol van Minister speelde, de macht had om aan de scholen een nieuwe spelling voor te schrijven, die de volwassenen natuurlijk niet overnamen, zoodat wij er nu twee schrijfwijzen op na houden. De slordigheid en gemakzucht waardoor de Nederlandsche taal mishandeld wordt, schreit ten hemel. Zelfs de onderschriften, de teksten, welke bij filmvoorstellingen aan het publiek vertoond worden, doen de haren ten berge rijzen. Het is doodgewoon dat te lezen staat: dit hoort niet zoo en dat hoeft niet zus, inplaats van behoort en behoeft. De onderwijsinrichtingen kunnen ervan op aan, dat van de lagere school tot en met de universiteit de kennis van en de eerbied voor de Nederlandsche taal een vereischte zal zijn, waaraan niet te tornen valt. De rijkdom en de zuiverheid van de taal is niet alleen voorwaarde voor bloeiende letterkunde, de volksliederen en het tooneel, maar één van de grondslagen van de wetenschap en bovenal de band, die bindt.

5. De opbouw van de volksche cultuur.

Stel bodem en taal van een volk veilig en organiseer de beroeps standen en al het andere zal daaruit voortvloeien.

Tot de belangrijkste taken die te verrichten zijn, behoort het opvullen van de leegte die er nu is tusschen Overheid en volk, een leegte, die men na het wegvallen der bindingen uit vorige eeuwen heeft trachten te vullen met politieke partijen, welke aan eigen zonden en tekortkomingen zijn ten gronde gegaan.
Het gezin en de beroepsstand zijn de beide zedelijke wortelen van den Staat. Beroepsstanden, corporatiën, samenbindend diegenen, die in bepaalde opzichten het volk te dienen hebben, zijn onontbeerlijk. Dus ook corporatiën van hen, die tot roeping hebben kunsten en wetenschappen te bevorderen. Nimmer zullen deze corporatiën los mogen staan van het volk, nog minder zich verheven achten boven het volk, want zij zijn hol en leeg zonder het volk.
Ten nauwste zullen zij verbonden worden met de gilden van het ambacht. Wat is een bouwmeester zonder ambachtslieden, wat is een dichter zonder goede dorpsschoolmeesters. Alles komt in de lucht te hangen als de verbindingen met de breede volkslagen ontbreken.
De cultuurkamer heeft tot doel de noodige bindingen te vormen. Het vak zal geleerd moeten worden, de geesten zullen botsen, de inspiratie der grooten zal de kleineren verheffen, wat ongezond is zal worden afgestooten, wat onbegrepen is en toch een toekomst in zich draagt zal zich doorzetten tegen alle belachelijkmaking in. Talenten zullen zich kunnen ontplooien; potsemakers zullen terzijde geschoven worden.
Voor één ding wil ik hierbij waarschuwen n.l. voor het staatsabsolutisme, voor het zotte denkbeeld, dat de staat talenten zou kunnen maken. Het geheele staatsapparaat is niet in staat om één genie voort te brengen, één Rembrandt, één Vermeer, één Vondel, één Van Campen.
De Staat heeft de mogelijkheid om een cultuurkamer in het leven te roepen; heeft de mogelijkheid cultuuruitingen te bevorderen, maar ook om in grenzenlooze ijdelheid, domheid en grofheid cultuurvernietigend op te treden.
Daarom zullen de gilden grootendeels hun eigen weg hebben te vinden in volle vrijheid mits in volksche gebondenheid.
Aan volksvlijt en ambacht zal leiding gegeven worden, aan kunstenaars mogelijkheid tot werken geboden. Aan genieën behoeft niets geboden te worden; genieën hebben een

Goddelijke vonk in eerbied en ootmoed ontvangen en deelen van hun rijkdom aan het volk, ja aan vele volkeren, aan alle verwante volkeren.

6. Slot.

Zoo staan wij dan aan het begin van een nieuw tijdvak in het leven van ons werelddeel. Het Europeesche verantwoordelijkheidsgevoel, de Germaansche lotsverbondenheid, de volksche saamhoorigheid, de eenheid in verscheidenheid, de liefde tot het Vaderland, de eerbied voor den arbeid, al deze waarden redelijk geordend, zullen den grondslag vormen voor den nieuwen opbouw in Europa. Het geschonden Recht zal worden hersteld, de band tusschen schepsel en Schepper zal versterkt worden, eeuwige levenswetten zullen hun oude waarden herkrijgen.

Het tijdperk van de vrijheid in gebondenheid is aangebroken. Groote verwachtingen hebben wij er van. Wij gelooven dat het mogelijk zal zijn vrede en welvaart te brengen. Wij gelooven ook dat een ongekende opbloei van alle cultuuruitingen in den besten zin van het woord, plaats zal vinden. Wij gelooven, dat Europa zich verjongt en dat de offers, die in deze jaren gebracht moeten worden, in bloed en in tranen en waarin het Duitsche volk in ongekende kracht en onvolprezen offervaardigheid voor gaat, de barensweëen zijn van den nieuwen tijd. Nog nooit is er iets grootsch of iets goeds in de wereld voortgebracht, zonder dat alle duivelen uit de hel zich daartegen verzetten. De worsteling tusschen Goed en Kwaad is van alle tijden. Maar het geloof dat het Goede zal overwinnen is onverwoestbaar.

Dezelfde klokken, die nu beieren boven onze hoofden, zullen eens het jaar 2000 inluiden. Dan zal er zijn een nieuw Europa, een veilig, welvarend, cultureel op ongekende hoogte staand Europa. Zal er dan in dat Europa zijn een Nederlandsch Volk? Zal dit volk deel hebben aan welvaart en cultuur? Zal het voorgaan in alle cultureele uitingen, die voortkomen uit zijn geaardheid, uit de goede eigenschappen van hoofd, hart en hand, die het kenmerkte door de eeuwen heen?

Een stem in ons zegt: ja, dat zal zijn; de oude geestkracht zal herleven voller dan ooit. Daarvoor willen wij dan ook

werken, leven en strijden. Jonge menschen hier aanwezig kunnen het nog beleven; wij ouderen zullen dan sinds lang zijn heengegaan, hebbende onze taak volbracht. Maar het volk, waarvan wij zonen en dochteren zijn, zal blijven bestaan. Aan ons de taak het te leiden door de grootste revolutie van alle tijden naar de wederopstanding in het tijdperk aan welks drempel wij staan.

In Godsvertrouwen, voorwaarts voor Volk en Vaderland!

K 2347